

Landssvikoppgjøret under lupen MAR 9/12 85

Albert Wieseners bok gjorde meg ond.

«Det er gått over 40 år siden frigjøringen. Nye generasjoner er vokst opp. Det må være mulig i dag å innlatte seg på et bredt anlagt forsvar for mesteparten av det menneskematerialet som utgjorde medlemsmassen i NS. Dette forsvar har hittil ikke funnet sted.» Skriver Wiesener.

Albert Wiesener fører dette forsvar i boken «Lys over landssvikoppjøret». Det er ikke dette defensorat som naget meg under lesningen, men forfatterens hudfletting av etterkrigsoppjøret. Han hevder at rettsstatsprinsipper ble tilsidesatt og at begrepet subjektiv skyld var lagt ad acta.

Wiesener skriver: «Landssvik er ingen småforseelse. Det kreves bevis for den subjektive skyld i hver enkelt sak. Det er helt på det rene ifølge norsk rett at påtalemyndigheten plikter å bevise konkret både de objektive og de subjektive straffbarhetsbetingelser.

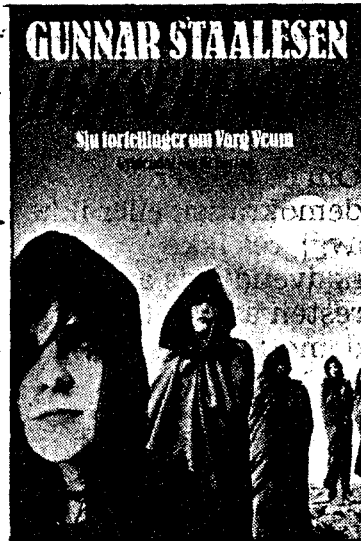
Men i oppjøret som det tok 16 måneder å gjennomføre, lyktes det ikke i noe representativt antall å sannhetsbevise landssvikbeskyldningen konkret.»

Quisling

Wiesener har ikke oppnevnt seg selv til Vidkun Quislings forsvarer, snarere tvert imot: «Det er ikke til å komme bort fra at, når en offiser, på den dag da fremmede tropper går i land på hans kyst, oppkaster seg til statsminister og kaller den lovlige regjering mobilisering tilbake – da har han forbrudt sitt liv, om han mislykkes. Det gjelder i alle land, uansett styreform.»

Forfatterens utvetydige syn på Quislings forræderi medfører at man uvegerlig lytter til ham mens man leser hans prosedyre mot landssvikoppjøret.

Men Albert Wiesener har vært forsvarsadvokat i 53 år, adskillig

Man kan hevde at Albert Wieseners bok er et partsinnlegg. Men jeg frykter at ingen skarpskodd jurist vil kunne sette ham til veggs, skriver Morgenbladets anmelder.

av forsvareren finner vi også igjen hos forfatteren når han toucher NS-føreren: – «Når Quisling ikke i tyskertiden – i Ellifsensaken, i jødespørsmålet eller ved andre anledninger – våget å sette sin stilling inn, tror jeg det var av frykt for å måtte oppgi kallet fra Gud. Han var oppriktig besatt av den tvangsideen.

Nesten alle tok feil av Vidkun Quisling. Ikke minst han selv. Den ufeilbarlige fører for sine troende tilhengere var han ikke. Den simple Judas, som det passes hans motstandere å gjøre ham til var han heller ikke. Han var bare ikke på jorden.»

Landssvikoppjøret må ikke gå mørklagt over i historien, hevder Albert Wiesener. Og han tegner et makabert bilde av hva vi foretok oss etter frigjøringen.

Mange av oss har vel etter hvert kommet til at vi tok alt for hårdt i 1945-1946. Med andre ord at det var vanvittig å anklage 92 805 landsmenn for landssvik.

Den provisoriske anordning som ble lovt, har vi vel også mislikt. Men vi har trøstet oss med at selve oppjøret fant sted i betryggende former. Vi har gledet oss over at det ble rettergang og ikke lovløse netter som i Frankrike, hvor 25 000 mennesker ble borte.

Partsinnlegg

Albert Wiesener tegner et ganske annet bilde. Ifølge ham var rettsstaten koblet av. Man kan hevde at boken er et slags partsinnlegg. Men jeg frykter at ingen skarpskodd jurist vil kunne sette forfatteren til veggs.

Hvem er så Albert Wiesener? Etter juridisk embedseksamen, studerte han strafferett i Berlin og fant seg tilrette i Weimar-Tyskland. Han ble tyskvennlig i den forstand at han ble sterkt opptatt av klassisk tysk kultur. Her siteres fra boken: «Men landet lå der midt i Europa som bolverket mot Asia. Hverken England eller Frankrike var europeisk pålitelige stormakter, fordi de som kolonimperier hadde vitale interesser utenfor Europa. Tyskland var geografisk og historisk den eneste makt som kunne tenkes å verne Europa, derunder Norge, mot oversvømmelse fra øst.»

Dette frø ble sådd i mitt sinn, slik at jeg, da nasjonalsosialismen seilet opp og brøt igjennom, litt for lenge undervurderte de destruktive krefter den bar på.»

Ekskludert

Frøet bragte Wiesener inn i NS (1934). Han ble i partiet, som da var fullt lovlig, i tre år. Han gikk ikke ut da J.B. Hjort brøt i 1936. Men året etter ble han ekskludert. Her siteres fra boken: «Da tok jeg våren 1937 opp med Quisling spørsmålet om å få lovstet et ansvarlighetsprinsipp i partiet. Et utvalg som føreren måtte rådspørre i alvorlige situasjoner, og som han måtte stå til ansvar overfor, minst en gang i året. Førerprinsipp uten ansvar er diktatur.

Han avviste mine forslag med forbitrelse. Han lot meg vite at han ikke stod ansvarlig for noen verdslig instans, men for Vårherre og ham alene. Vårherre hadde gitt ham det kall å frelse Norge fra faren i øst. Jeg fikk det skriftlig.

Da okkupasjonen var et faktum, fikk Albert Wiesener tilbud fra tyskerne om høye embeder og høy inntekt. Han avslø. Han fortsatte sin forsvarsvirksomhet, hadde 124 krigsrettsforsvar og godt over tusen utenrettslige saker gjennom de fem år.

Mennesker engasjert i organisert motstandsbevegelse var ikke engstelige for å oppsøke høyesterettsadvokat for å få hjelp.

Morgenbladet 9/12.
1985.

Albert Wiesener:
«Lys over landssvikoppjøret»
Dreyer 1985

103232